

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.11.5.2025

Pani
Renata Małecka
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Mińsku Mazowieckim
ul. Konstytucji 3 Maja 16
05-300 Mińsk Mazowiecki

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/060 Zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży umieszczonym w domach pomocy społecznej

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
tel. 48224445772, lwa@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim ¹ , ul. Konstytucji 3 Maja 16, 05-300 Mińsk Mazowiecki
Kierownik jednostki kontrolowanej	Renata Małecka, Dyrektor PCPR od 1 lipca 2021 r. (akta kontroli str. 2)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania na rzecz wsparcia dla niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży. 2. Nadzór nad działalnością domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną.
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych ² z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały znaczenie dla przedmiotu kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Zbigniew Dudzik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/70/2025 z 29 maja 2025 r. oraz nr LWA/115/2025 z 12 września 2025 r. (akta kontroli str. 1, 433)

---

¹ Dalej także: PCPR lub Centrum.

² Tj. do 30 września 2025 r.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim na ogół prawidłowo realizowano, w imieniu Starosty Powiatu Mińskiego, nadzór nad działalnością domu pomocy społecznej⁵ w Kątach oraz działania na rzecz wsparcia niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W dokumentach strategicznych i programowych powiatu mińskiego przewidziano realizację licznych działań na rzecz osób niepełnosprawnych, nie odnosząc się bezpośrednio do zadań związanych z opieką nad dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością intelektualną mieszkającą w DPS, w tym działań i monitorowania efektów wsparcia w celu zmniejszenia ryzyka umieszczenia ich w DPS oraz działań na rzecz opuszczenia DPS. W PCPR podejmowano jednak działania umożliwiające opuszczenie DPS przez dzieci zakwalifikowane do przysposobienia lub ich umieszczenie w pieczy zastępczej. Decyzje o umieszczeniu w DPS osoby małoletniej z niepełnosprawnością intelektualną były wydawane bez zbędnej zwłoki, zgodnie z postanowieniami sądu oraz decyzjami kierujących ośrodków pomocy społecznej. Czas oczekiwania na przyjęcie do DPS od dnia wydania decyzji o umieszczeniu wynosił od 4 (w pięciu przypadkach) do 12 dni (jeden przypadek).

Nieprawidłowości stwierdzone w trakcie kontroli NIK dotyczyły m.in. umieszczenia w DPS osób małoletnich z niepełnosprawnością intelektualną ponad limit określony przez Wojewodę Mazowieckiego oraz niedokonania raz na dwa lata oceny poziomu wdrożenia zapisów strategicznych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Mińskim na lata 2023-2030. Ponadto prowadzony przez PCPR nadzór nad DPS w Kątach, w którym umieszczono osoby małoletnie z niepełnosprawnością intelektualną, nie był w pełni rzetelny. Przeprowadzone przez PCPR dwie planowe kontrole nie wykazały nieprawidłowości w obszarach, w których kontrole przeprowadzone przez Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie⁶ w 2024 r. oraz NIK w 2025 r. wykazały nieprawidłowości. Wykonanie przez DPS w Kątach wniosków pokontrolnych sformułowanych przez MUW w 2024 r. zostało zweryfikowane przez PCPR, ale dopiero w trakcie kontroli NIK⁷.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Działania na rzecz wsparcia dla niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży

Opis stanu faktycznego

1.1. PCPR zgodnie z jego Statutem⁸ jest jednostką organizacyjną powiatu mińskiego, która w imieniu Starosty sprawuje nadzór nad działalnością m.in. domów pomocy społecznej. Do jego statutowych zadań należy również opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych oraz prowadzenie i rozwój infrastruktury DPS o zasięgu ponadgminnym i umieszczanie w nich skierowanych osób.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: DPS.

⁶ Dalej: MUW.

⁷ W dniu 14 lipca 2025 r.

⁸ Dz. Urz. Województwa Mazowieckiego z 4 lipca 2017 r., poz. 5815.

Według § 7 pkt 1 Regulaminu Organizacyjnego⁹, PCPR wykonuje zadania na mocy obowiązujących ustaw, w tym zadania własne powiatu oraz zadania zleczone z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat, dotyczące w szczególności wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych. Dyrektor PCPR zarządzeniami¹⁰ powołała Zespół do spraw Opracowywania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Mińskiego¹¹ oraz Zespół do spraw opracowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Mińskiego na lata 2024-2026. W celu poznania opinii mieszkańców, przed opracowaniem ww. Strategii i Programu oraz Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych Powiatu Mińskiego na lata 2023-2030 zostały przeprowadzone konsultacje z mieszkańcami, organami miast i gmin z terenu powiatu oraz organizacjami pozarządowymi, w których nikt nie zgłosił uwag.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Mińskim na lata 2017-2022 została zastąpiona przyjętą uchwałą Rady Powiatu Mińskiego z dnia 21 grudnia 2022 r.¹² Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Mińskiego na lata 2023-2030¹³, której realizację przewidziano poprzez programy, m.in. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej oraz Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych¹⁴. Strategia na lata 2023-2030 zawierała m.in. diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym Strategią, określała cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań i wskaźniki realizacji, a także ramy finansowe.

W Strategii na lata 2023-2030 jako cel strategiczny nr 1 określono rozwój opieki nad dzieckiem i rodziną, w ramach którego wskazano cel operacyjny nr 1 pomoc rodzinom w kryzysie, zapewnienie pieczy i wsparcia dzieciom pozbawionym opieki. Jako kierunki działań w ramach tego celu wskazano m.in. propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego oraz rozwijanie rodzinnej formy pieczy zastępczej, zaopatrzenie w pomoce ułatwiające dzieciom z niepełnosprawnościami normalne funkcjonowanie w społeczeństwie (w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze). Jako osiągnięte wskaźniki założonych celów w informacji PCPR z realizacji zadań powiatu w zakresie pomocy społecznej z 6 lutego 2025 r.¹⁵ wymieniono m.in. liczbę 141 rodzin zastępczych i 216 dzieci przebywających w pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia 2024 r.), liczbę 1205 dzieci z niepełnosprawnościami korzystających ze wsparcia. Jako cel strategiczny nr 2 wskazano ograniczenie zjawiska bezrobocia w powiecie, a jako cel operacyjny nr 2 zwiększenie dostępności osób

---

⁹ Załącznik do uchwały Nr 1172/23 Zarządu Powiatu Mińskiego z dnia 21 sierpnia 2023 r. Poprzednio obowiązujący regulamin wprowadzono uchwałą Nr 612/21 Zarządu Powiatu Mińskiego z 10 maja 2021 r.

¹⁰ Nr 13.2022 z dnia 10 października 2022 r., Nr 19.2023 z 27 października 2023 r.

¹¹ W okresie poprzedzającym obowiązywała Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Mińskim na lata 2015-2022.

¹² Nr XXXVII/390/22.

¹³ Dalej: Strategia na lata 2023-2030,

¹⁴ PCPR opracował Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Mińskim, który Rada Powiatu Mińskiego przyjęła uchwałami nr XVII/211/20 z dnia 17 grudnia 2020 r. (program na lata 2021-2023) i nr XLIV/497/23 z 19 grudnia 2023 r. (program na lata 2024-2026) oraz Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Powiatu Mińskiego na lata 2023-2030, który Rada Powiatu Mińskiego przyjęła uchwałą nr XXXVII/391/22 z 21 grudnia 2022 r.

¹⁵ Dalej: informacja z 6 lutego 2025 r.

niepełnosprawnych do zasobów rynku pracy. Kierunki działań to m.in. aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych, prowadzenie doradztwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy. Jako osiągnięte wskaźniki założonych celów w informacji z 6 lutego 2025 r. wymieniono m.in. dwa nowoutworzone i wyposażone stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych, dwie osoby niepełnosprawne objęte różnymi formami aktywizacji zawodowej. Jako cel strategiczny nr 3 określono natomiast przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc osobom starszym oraz niepełnosprawnym, a jako cel operacyjny nr 1 zwiększenie aktywności społecznej i przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób starszych i niepełnosprawnych. Jako kierunki działań wskazano m.in. monitorowanie warunków funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w powiecie, rozwijanie środowiskowych form wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych. Jako cel operacyjny nr 2 określono rehabilitację osób niepełnosprawnych, a jako kierunki działań m.in. podejmowanie działań na rzecz poszerzenia oferty usług rehabilitacji społecznej w powiecie. Jako osiągnięte wskaźniki założonych celów w informacji z 6 lutego 2025 r. wymieniono m.in. pięć ośrodków wsparcia środowiskowego dla osób niepełnosprawnych oraz 166 osób objętych tym wsparciem, 97 osób objętych programami pomocowymi w zakresie rehabilitacji społecznej.

W Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Mińskim na lata 2024-2026 jako cel nr 1 określono doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym oraz rozwijanie współpracy z rodziną naturalną. Jako działania zaplanowano m.in. udział w kampaniach promujących idee rodzicielstwa zastępczego, rozwój zawodowych i niezawodowych form opieki nad dzieckiem, z uwzględnieniem rodzin specjalistycznych oraz rodzin o charakterze pogotowia rodzinnego, wspieranie rodzin zastępczych w podejmowaniu działań i współpracy z instytucjami działającymi na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych. Jako osiągnięte wskaźniki założonych celów w informacji z 6 lutego 2025 r. wymieniono m.in. liczbę 28 kandydatów pozyskanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w 2024 r., 21 rodzin, które otrzymały świadectwo kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w 2024 r., 25 wychowanków w 2024 r. powracających z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodzin biologicznych.

W Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Powiatu Mińskiego na lata 2023-2030 jako cel strategiczny nr 2 określono wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin w rozwiązywaniu codziennych problemów i zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych. Jako planowane działania określono m.in. zapewnienie dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych (opiekunki środowiskowe, wolontariusze, pielęgniarki i inni specjaliści), udzielania wsparcia opiekunom osób niepełnosprawnych w postaci opieki wytchnieniowej, zapewnienie całodobowej opieki osobom niepełnosprawnym poprzez umieszczanie w domach pomocy społecznej, umożliwienie korzystania z form wsparcia dziennego w środowiskowych domach samopomocy i warsztatach terapii zajęciowej, otoczenie opieką psychologiczną oraz zapewnienie pomocy prawno-informacyjno-doradczej dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Jako osiągnięte wskaźniki założonych celów w informacji z 6 lutego 2025 r. wymieniono m.in. realizację rządowego programu

„Opieka wychowawcza” dla 48 osób, wydanie 34 decyzji kierujących do domów pomocy społecznej, 101 uczestników korzystających z usług środowiskowych domów samopomocy, 65 uczestników korzystających ze wsparcia w warsztatach terapii zajęciowej, liczbę 617 porad udzielonych w zakresie psychologicznym i prawnym. Jako cel strategiczny nr 3 określono wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w dostępie do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji, a planowane działania dotyczyły m.in. umożliwienia dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej edukacji w publicznych i niepublicznych placówkach oświatowo-wychowawczych, zabezpieczenia dowozu dla dzieci niepełnosprawnych do szkół. Jako osiągnięte wskaźniki założonych celów w informacji z 6 lutego 2025 r. wymieniono m.in. zabezpieczenie dowozu przez wynajem busa, realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych.

Zarówno Strategia na lata 2023-2030, jak i ww. programy obejmowały ogólnie obszar niepełnosprawności, ale bezpośrednio nie odnosiły się do zadań związanych z opieką nad dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością intelektualną mieszkającą w DPS, w tym działań i monitorowania efektów wsparcia w celu zmniejszenia ryzyka umieszczenia ich w DPS oraz działań na rzecz opuszczenia DPS. Strategia oraz Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej nie zawierały także mierników, które pozwoliłyby na pomiar i monitorowanie efektów działań wspierających niepełnosprawne intelektualnie osoby małoletnie przed i po umieszczeniu w DPS.

(akta kontroli str. 3-96,114-118, 255-263, 390-396, 456-475)

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że z analiz SWOT¹⁶ zawartych w Strategii na lata 2023-2030, Strategii na lata 2017-2022 oraz Powiatowych Programach Rozwoju Pieczy Zastępczej (na lata 2021-2023 i 2024-2026), a także analiz statystycznych na potrzeby Powiatowych Programów Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych wynika, że obszar wsparcia małoletnich osób z niepełnosprawnością intelektualną przed i po umieszczeniu w DPS nie pojawił się jako problem, który wymagał szczególnego działania i dlatego nie wyszczególniono go w ww. dokumentach. Centrum traktuje umieszczenie w DPS jako rozwiązanie ostateczne, gdy nie ma możliwości zapewnienia opieki w środowisku rodzinnym lub pieczy zastępczej.

NIK zauważa, że w DPS w Kątach znajdowały się dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, dla których nie znalazło się miejsce w pieczy zastępczej, zatem jest to problem, który zaistniał na terenie powiatu mińskiego.

(akta kontroli str. 15-20, 45-75, 116-117, 296-307)

Zgodnie z obowiązkiem określonym w Strategii na lata 2023-2030, Dyrektor PCPR powołała Zespół ds. Monitorowania ww. Strategii¹⁷, do którego zadań należy monitorowanie jej realizacji oraz przedstawianie informacji z realizacji zadań powiatu w zakresie pomocy społecznej oraz sporządzanie corocznych sprawozdań z działalności Centrum i wykazu potrzeb w zakresie pomocy społecznej. W PCPR sporządzono roczne sprawozdania z działalności Centrum za lata 2022, 2023 i 2024, ale nie dokonano w cyklu dwuletnim oceny poziomu

---

¹⁶ Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse) i Threats (zagrożenia).

¹⁷ Zarządzeniem nr 17.2022 z dnia 29 grudnia 2022 r.

wdrożenia Strategii na lata 2023-2030, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 30, 76-77, 99-113)

Centrum nie opracowało lokalnego planu deinstytucjonalizacji¹⁸, a także procedur współdziałania z organizacjami pieczy zastępczej.

Starszy specjalista pracy socjalnej¹⁹ oświadczyła, że PCPR bez opracowanego planu deinstytucjonalizacji wprowadziło jego założenia, np. rozwój pieczy zastępczej rodzinnej²⁰, dostosowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do standardów, wprowadzenie w pieczy instytucjonalnej rodzinnych zasad funkcjonowania (angażowanie dzieci we wszystkie obowiązki domowe). PCPR wraz ze Starostwem Powiatowym podjęło działania w celu uruchomienia w tym roku mieszkań wspomaganych treningowych. Obecnie PCPR jest wraz ze Starostwem na etapie przygotowania planu deinstytucjonalizacji, który zostanie wprowadzony odpowiednimi uchwałami.

(akta kontroli str. 418-419, 434-444)

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że liczba umieszczonych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością jest bardzo mała i dlatego nie było konieczności opracowania procedur współdziałania z organizacjami pieczy zastępczej, powiatowym centrum pomocy rodzinie oraz innymi podmiotami. Działania te realizowane są w oparciu o obowiązujące akty prawne.

(akta kontroli str. 220-223)

Na terenie powiatu mińskiego funkcjonował jeden DPS (w Kątach) przeznaczony dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną oraz osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, którego organem prowadzącym był powiat miński. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. wszystkie dzieci umieszczone w DPS w Kątach były przyjęte z miejsca zamieszkania znajdującego się w innym powiecie. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną oczekujących na przyjęcie do DPS, nie wystąpiły również przypadki odmowy przyjęcia dzieci do DPS. W latach 2022 - 2025 (wg stanu na 31 marca) zgodnie z decyzjami Wojewody Mazowieckiego²¹, limit miejsc dla DPS w Kątach wynosił 50 osób. W okresie objętym kontrolą liczba mieszkańców wynosiła:

- na dzień 31 grudnia 2022 r. – 50 osób, w tym 4 osoby małoletnie,
- na dzień 31 grudnia 2023 r. – 51 osób, w tym 3 osoby małoletnie,
- na dzień 31 grudnia 2024 r. – 49 osób, w tym 4 osoby małoletnie,
- na dzień 31 marca 2025 r. – 49 osób, w tym 6 osób małoletnich.

(akta kontroli str. 119-124, 133, 476-477)

¹⁸ Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) przyjęta uchwałą nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. zakłada opracowanie lokalnych planów/strategii usług społecznych zgodnych z koncepcją deinstytucjonalizacji. Deinstytucjonalizacja to kompleksowy proces, który zmierza do stworzenia alternatywnych form wsparcia poza instytucjami opieki całodobowej, z poszanowaniem praw i potrzeb osób wymagających pomocy. Proces ten wiąże się z transformacją tradycyjnych form opieki.

¹⁹ Z upoważnienia Dyrektora PCPR.

²⁰ Działania dotyczące rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej polegały na organizowaniu cyklicznych szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze oraz kampanii reklamowej rodzicielstwa zastępczego (ulotki, plakaty, gadzety reklamowe, jedna audycja radiowa, pisma do gmin, szkół i kościołów).

²¹ Nr 18/2028 z dnia 22 grudnia 2008 r. i Nr 7/2011 z 29 września 2011 r.

Ponad limit ustalony przez Wojewodę Mazowieckiego w DPS w Kątach umieszczono dwie osoby małoletnie z niepełnosprawnością intelektualną, na podstawie decyzji Dyrektora PCPR z dnia 17 sierpnia 2023 r. oraz 14 lutego 2025 r., odpowiednio w okresie od 29 sierpnia do 8 listopada 2023 r.²² oraz od 18 do 28 lutego 2025 r. Zostało to opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 156-157, 177-178, 253-254, 317)

1.2. Analizie poddano dokumentację wszystkich sześciu małoletnich mieszkańców DPS w Kątach²³:

- dwoje dzieci (rodzeństwo) skierowanych do DPS w 2019 r. z rodziny biologicznej, decyzją kierownika gminnego ośrodka pomocy społecznej wydaną na podstawie orzeczenia sądu. Dyrektor PCPR w Mińsku Mazowieckim wydał decyzje o umieszczeniu małoletnich w DPS w Kątach na czas nieokreślony. W orzeczeniach o niepełnosprawności stwierdzono u dzieci upośledzenie umysłowe, a także m.in. całościowe zaburzenie rozwojowe, choroby neurologiczne, upośledzenie narządu ruchu;
- jedno dziecko skierowane do DPS w 2023 r. z wojewódzkiego zespołu leczenia psychiatrycznego, decyzją kierownika działu usług miejskiego ośrodka pomocy społecznej, wydana na podstawie orzeczenia sądu. Dyrektor PCPR w Mińsku Mazowieckim wydał decyzję o umieszczeniu dziecka w DPS w Kątach na czas nieokreślony. Dziecko, zgodnie z orzeczeniem o niepełnosprawności, jest m.in. upośledzone umysłowo;
- troje dzieci (rodzeństwo) skierowanych do DPS w 2025 r. z placówki opiekuńczo-wychowawczej, decyzjami kierownika działu usług opiekuńczych i pomocy stacjonarnej miejskiego ośrodka pomocy społecznej wydanymi na podstawie orzeczeń sądu. Dyrektor PCPR w Mińsku Mazowieckim wydał decyzje o umieszczeniu dzieci w DPS w Kątach na czas trwania postępowania sądowego. Zgodnie z orzeczeniami o niepełnosprawności dzieci są upośledzone umysłowo, ponadto u dzieci występują m.in. choroby neurologiczne, całościowe zaburzenia rozwojowe. W trakcie kontroli do PCPR wpłynęły trzy decyzje kierownika działu usług opiekuńczych i pomocy stacjonarnej miejskiego ośrodka pomocy społecznej, wydane na podstawie orzeczeń sądu, zmieniające poprzednie decyzje w zakresie skierowania ww. trójki dzieci do DPS na czas nieokreślony. Dyrektor PCPR w Mińsku Mazowieckim wydał decyzje o umieszczeniu dzieci w DPS w Kątach na czas nieokreślony.

(akta kontroli str. 125-196, 237-252)

Wszystkie ww. osoby małoletnie w momencie skierowania do DPS w Kątach nie mieszkały na terenie objętym działaniem Centrum. W informacji²⁴ przekazanej przez kierownika gminnego ośrodka pomocy społecznej w zakresie dwójki dzieci (rodzeństwa) skierowanych do DPS w 2019 r. podano, że ośrodek prowadził monitoring sytuacji dzieci w rodzinie, np. pracownicy socjalni i asystent rodziny prowadzili działania w terenie, współpracowano z kuratorem sądowym rodziny. Działania te nie przyniosły jednak trwałej poprawy sytuacji dzieci (dalsze rażące

²² Osoba dorosła została przyjęta jako pierwsza ponad limit, a dziecko było przyjęte jako już drugie ponad limit.

²³ Wszystkie dzieci umieszczone w DPS w Kątach (według stanu na 31 marca 2025 r.) miały miejsce zamieszkania na terenie innego powiatu.

²⁴ W trybie art. 29 ust.1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

zaniedbania i brak współpracy rodziców), co skutkowało koniecznością interwencji sądowej. Ośrodek współpracował z właściwym PCPR jako organizatorem pieczy zastępczej, jednak PCPR poinformował, że nie ma rodzin zastępczych gotowych do przyjęcia dzieci z uwagi na brak miejsc i kompetencji do pracy z dziećmi z deficytami rozwojowymi oraz duży zakres potrzeb opiekuńczych takich dzieci. Decyzja o wystąpieniu z wnioskiem o skierowanie dzieci do DPS wynikała z konieczności pilnego zapewnienia im całodobowej opieki i ochrony życia i zdrowia w sytuacji, gdy inne formy pieczy, zarówno rodzinnej, jak i instytucjonalnej, nie były dostępne lub adekwatne do ich potrzeb. Nie dokonano zgłoszenia dzieci do przysposobienia, ponieważ nie zostały spełnione przesłanki umożliwiające rozpoczęcie procedury adopcyjnej (dzieci pozostawały pod częściową władzą rodzicielską). Po umieszczeniu dzieci w DPS nie podejmowano prób powrotu dzieci do środowiska rodzinnego m.in. z uwagi na rażące zaniedbania i brak współpracy rodziców, stan zdrowia dzieci wymagający stałej, specjalistycznej opieki, późniejsze pozbawienie rodziców władzy rodzicielskiej. W zakresie ww. dwójki dzieci właściwy PCPR poinformował²⁵ m.in. że na terenie powiatu nie było miejsc w pieczy zastępczej, żadna z rodzin zastępczych nie wyraziła zgody na przyjęcie dzieci pod swoją opiekę, gdyż małoletni posiadali szereg deficytów rozwojowych oraz sprzężonych niepełnosprawności i wymagali specjalistycznych oddziaływań oraz kompetencji. Pracownicy PCPR kontaktowali się również z regionalną placówką opiekuńczo-terapeutyczną i uzyskali informację o braku wolnych miejsc oraz kolejce dzieci oczekujących na przyjęcie.

W informacji²⁶ dotyczącej jednego dziecka skierowanego do DPS w 2023 r. podano, że w miejskim ośrodku pomocy społecznej prowadzono pracę z rodziną poprzez objęcie jej wsparciem asystenta rodziny oraz pogłębioną pracą socjalną prowadzoną przez pracownika socjalnego. Pomimo podejmowanych działań praca z rodziną nie przyniosła poprawy sytuacji dzieci (dwójka dzieci w rodzinie, matka z niepełnosprawnością intelektualną). Mając na uwadze bezpieczeństwo małoletnich wystąpiono do sądu z wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia. Sąd wydał postanowienie o umieszczeniu dzieci w systemie pieczy zastępczej na czas trwania postępowania o pozbawienie władzy rodzicielskiej. Z uwagi na trudność w realizacji postanowienia (brak miejsc w rodzinach zastępczych zawodowych specjalistycznych), do czasu jego realizacji wprowadzono do środowiska specjalistyczne usługi opiekuńcze. Ośrodek ze względu na brak miejsc na terenie miasta wystąpił z zapytaniem do innych powiatów (PCPR-ów) o możliwość umieszczenia w zawodowej rodzinie zastępczej, specjalistycznej rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej. Wysłano też zapytanie do regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych dotyczące możliwości przyjęcia dzieci (brak pozytywnych odpowiedzi). W celu zapewnienia właściwych i bezpiecznych warunków mieszkaniowych rodzina została umieszczona w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, gdzie również prowadzono pracę z rodziną. Po otrzymaniu informacji z ww. ośrodka dotyczącej nieprawidłowego funkcjonowania rodziny, przejawach agresji oraz zaświadczeniem lekarskim o wskazaniu na umieszczenie dziecka w DPS, miejski ośrodek pomocy społecznej wystąpił do sądu o zmianę postanowienia

---

²⁵ Informacja pozyskana w trybie art. 29 ust.1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

²⁶ Pozyskanej w trybie art. 29 ust.1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK z miejskiego ośrodka pomocy społecznej w mieście na prawach powiatu.

w przedmiocie zabezpieczenia i umieszczenie dziecka w DPS. Dziecko nie zostało zgłoszone do ośrodka adopcyjnego, ponieważ w dacie wydania postanowienia o umieszczeniu dziecka w DPS nie była uregulowana jego sytuacja prawna. Po umieszczeniu dziecka w DPS podejmowano działania motywujące mające na celu reintegrację rodziny (wsparcie specjalistyczne, wsparcie w postaci zajęć opiekuńczo-terapeutycznych), jednak nie były one skuteczne.

W informacji²⁷ dotyczącej trójki dzieci (rodzeństwa) skierowanych do DPS w 2025 r. wskazano, że dzieci zostały umieszczone w zawodowej rodzinie zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego, a po zakończeniu postępowania sądowego w rodzinnym domu dziecka. Z uwagi na dysfunkcje związane z ich stanem zdrowia, prowadzący rodzinny dom dziecka zasygnalizowali potrzebę umieszczenia dzieci w innej formie pieczy zastępczej. Ośrodek podejmował działania w tym zakresie, jednak bezskutecznie, z uwagi na brak kandydatów do sprawowania funkcji zawodowej rodziny zastępczej specjalistycznej i brak miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych specjalistycznych. Ośrodek występował do licznych PCPR-ów z prośbą o umieszczenie małoletnich w rodzinie zastępczej specjalistycznej, jednak wszystkie odpowiedzi były negatywne. Dokonano również rozeznania co do możliwości umieszczenia małoletnich w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno-terapeutycznego lub regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej, jednak brakowało w nich wolnych miejsc. Z uwagi na nagłą potrzebę hospitalizacji osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, dzieci zostały umieszczone w trybie zabezpieczenia w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Rozpoznając wnioski ośrodka sąd orzeczeniem zmienił dotychczasowe postanowienie i uznał, że właściwą formą opieki będzie umieszczenie dzieci w DPS. Ze względu na uregulowaną sytuację prawną, dzieci zostały zgłoszone do wojewódzkiego ośrodka adopcyjnego i zakwalifikowane do poszukiwania rodziny adopcyjnej. Przez okres ponad pięciu lat nie znaleziono w Polsce rodziny adopcyjnej i decyzją komisji ds. adopcji zdecydowano o braku kwalifikacji dzieci do adopcji i wycofaniu z poszukiwania rodziny adopcyjnej.

(akta kontroli str. 264-277, 420-430, 526-528)

Z informacji²⁸ pozyskanych z trzech ośrodków pomocy społecznej, które skierowały dzieci do DPS w Kątach, wynika że w obszarze wsparcia rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym intelektualnie występują m.in. poniższe bariery systemowe, które mogą skutkować koniecznością umieszczenia dziecka w DPS:

- długie oczekiwanie na możliwość skorzystania ze specjalistycznej pomocy medycznej oraz terapii i rehabilitacji, a także brak specjalistów (psychologów, psychiatrów dziecięcych),
- brak spójnego systemu wsparcia, gdzie różne instytucje (szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki służby zdrowia) współpracują z pracownikiem socjalnym, asystentem rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej,
- brak kandydatów do sprawowania funkcji zawodowej rodziny zastępczej specjalistycznej, a także brak miejsc w placówkach opiekuńczo-

---

²⁷ Pozyskanej w trybie art. 29 ust.1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK z miejskiego ośrodka pomocy społecznej w mieście na prawach powiatu.

²⁸ Informacje z dnia 20 i 23 czerwca 2025 r.

- wychowawczych typu specjalistyczno-terapeutycznego oraz regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych,
- wysokie koszty rehabilitacji, terapii i sprzętu ortopedycznego.

(akta kontroli str. 267, 273-274, 277)

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że w jej ocenie w obszarze opiekuńczo-wychowawczym jest ogromny kryzys i to nie tylko odnośnie do dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, ale i dzieci zdrowych. Niezaradność, uzależnienia i choroby psychiczne są coraz większym problemem przy sprawowaniu prawidłowej opieki i wychowania. Odnośnie do dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, w ocenie Dyrektora, największym problemem jest niewystarczająca opieka medyczna - bardzo długie kolejki do lekarzy, specjalistów, rehabilitacji, terapii i innych specjalistycznych oddziaływań.

(akta kontroli str. 221, 226)

Na terenie powiatu mińskiego była jedna rodzina zastępcza specjalistyczna, która w 2018 r. przekształciła się w Rodzinny Dom Dziecka zapewniający wsparcie dla 9 dzieci, z czego czworo ma orzeczoną niepełnosprawność. Dyrektor PCPR wyjaśniła, że co roku prowadzona jest kampania promująca rodzicielstwo zastępcze, tworzone są plakaty, ulotki, broszury, które wysyła się m.in. do urzędów miast i gmin, ośrodków pomocy społecznej, kościołów, szkół ośrodków zdrowia. Plakaty są udostępniane również za pomocą stron internetowych i mediów społecznościowych, a krótki film emitowany jest na billboardach w urzędach i autobusach.

W latach 2022-2025 nie było kandydatów do pełnienia roli rodziny zastępczej specjalistycznej, nie było też przypadków odrzucenia takiej kandydatury. PCPR prowadziło szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze. Kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej uzyskało: 13 osób w 2022 r., 15 osób w 2023 r., 21 osób w 2024 r. oraz 7 osób w 2025 r. Ponadto na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej kwalifikacje uzyskały po dwie osoby w latach 2022 i 2023 oraz 2025. Powiat miński zabezpieczył w pieczy zastępczej: 45 dzieci w 2022 r., 55 w 2023 r., 91 w 2024 r. oraz 27 dzieci do 31 maja 2025 r.

(akta kontroli str. 355-356)

W okresie objętym kontrolą oprócz sześciu ww. osób spoza obszaru powiatu mińskiego, w DPS umieszczono trzy osoby małoletnie z niepełnosprawnością intelektualną z terenu powiatu mińskiego, w tym: jedną w okresie od 18 czerwca 2021 r. do 14 lipca 2023 r. na czas trwania postępowania (została przeniesiona do innego DPS), jedną, która mieszkała w DPS od 30 czerwca 2022 r. do 21 stycznia 2023 r. (trafiła do rodziny zastępczej spokrewnionej) oraz jedną, która mieszkała w DPS od 8 listopada 2021 r. do 1 lipca 2022 r. (trafiła do regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej). Analiza dokumentacji wykazała, że PCPR podjęło skuteczne działania, które pomogły opuścić DPS przez ww. dwie osoby przyjęte z terenu powiatu mińskiego, z których jedna trafiła do rodziny zastępczej spokrewnionej, a druga do regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej. Ośrodek pomocy społecznej, we współpracy z PCPR, podjął działania w celu znalezienia rodziny zastępczej dla jednego z ww. dzieci. Nawiązano kontakt z rodziną małoletniego, która została rodziną zastępczą spokrewnioną i objęto ją wsparciem Koordynatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej i PCPR, we współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej. Odnośnie do sytuacji

dziecka, które trafiło do regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, PCPR wysłał zapytanie do tej placówki o możliwość umieszczenia, wcześniej uzyskał też informację o zakwalifikowaniu dziecka do placówki w innym mieście.

W pozostałych przypadkach, tj. sześciu ww. osób spoza obszaru powiatu mińskiego, PCPR nie podejmował działań mających na celu opuszczenie DPS przez osoby małoletnie z niepełnosprawnością intelektualną. Dyrektor PCPR wyjaśniła m.in. że w przypadku trójki dzieci przebywających obecnie w DPS w Kątach nie było możliwości powrotu do rodzin biologicznych z powodu niewydolności wychowawczych oraz niepełnosprawności rodziców. Nie było również możliwości umieszczenia dzieci w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej z powodu występującej u dzieci niepełnosprawności intelektualnej oraz braku specjalistycznych rodzin zastępczych lub braku miejsc w placówkach specjalistycznych. Wobec jednej małoletniej przesłanką do umieszczenia w DPS w Kątach była niepełnosprawność intelektualna, a także ruchowa oraz konieczność pilnego zabezpieczenia dziecka po wypisie ze szpitala. Małoletnia została umieszczona w DPS 28 sierpnia 2023 r. na podstawie postanowienia sądu rejonowego z 17 lipca 2023 r. PCPR 22 września 2025 r. uzyskał informację z DPS w Kątach o zakwalifikowaniu dziecka z dniem 2 września 2025 r. do przysposobienia krajowego przez Ośrodek Adopcyjny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. Wobec dwójki dzieci przesłanką do umieszczenia w DPS w Kątach była niepełnosprawność intelektualna oraz występujące inne schorzenia. Dzieci zostały umieszczone w DPS w Kątach 18 października 2019 r. na podstawie postanowienia sądu rejonowego z 4 października 2019 r. Dyrektor PCPR wyjaśniła, że sytuacja prawna małoletnich została uregulowana stosunkowo niedawno (postanowieniem sądu z 13 maja 2025 r. ustanowiono opiekuna prawnego dla obojga dzieci). 22 września 2025 r. DPS w Kątach przekazał dokumenty związane z procesem adopcyjnym dzieci do Ośrodka Adopcyjnego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci.

W przypadku trójki rodzeństwa PCPR nie podjął działań mających na celu opuszczenie DPS, ponieważ umieszczenie dzieci w DPS nastąpiło niedawno, tj. w dniu 18 lutego 2025 r., na czas trwania postępowania, a 3 marca 2025 r. sąd rejonowy wydał postanowienie o umieszczeniu trójki rodzeństwa w DPS w Kątach na czas nieokreślony.

Miernik skuteczności działań PCPR, które spowodowały opuszczenie DPS przez dziecko wynosił 0,33²⁹.

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. dla wszystkich dzieci umieszczonych w DPS w Kątach wydano nie więcej niż jedną decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej. W przypadku tych decyzji opłatę za pobyt w DPS ponosiła gmina, która wydała jako pierwsza decyzję o skierowaniu dziecka do DPS.

(akta kontroli str. 237-252, 278-295, 308-310, 353-356, 478-479)

---

²⁹ Miernik jako liczba dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, w stosunku do których Dyrektor PCPR podjął działania, które pozwoliłyby na opuszczenie DPS, tj. umieszczenie w pieczy zastępczej (dwoje dzieci), podzielona przez ogólną liczbę niepełnoletnich dzieci umieszczonych w DPS w okresie 1 stycznia 2022 r. - 31 grudnia 2024 r. (sześcioro dzieci); na takim samym poziomie kształtował się miernik dotyczący liczby dzieci, w stosunku do których Dyrektor PCPR w ciągu roku od umieszczenia podjął przynajmniej jednokrotnie lub kontynuował działania, które pozwoliłyby na opuszczenie DPS.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niedokonanie raz na dwa lata oceny poziomu wdrożenia zapisów strategicznych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Mińskim na lata 2023-2030, pomimo że monitorowanie realizacji Strategii należało do zadań Zespołu monitorującego jej realizację.

(akta kontroli str. 30, 76-77, 99-113)

Dyrektor PCPR wyjaśniła, sprawozdanie z realizacji Strategii jest składane co roku Staroście Mińskiemu.

(akta kontroli str. 220-222)

NIK zauważa, że zgodnie z zapisami Strategii na lata 2023-2030 (pkt III.5.) obowiązkiem Zespołu Monitorującego jest ocena poziomu wdrożenia zapisów strategicznych raz na dwa lata. Strategia nie odnosi się w tym zakresie do rocznych sprawozdań z działalności Centrum.

Pismem z dnia 14 lipca 2025 r. (w trakcie kontroli NIK) Dyrektor PCPR przekazała Zarządowi Powiatu Mińskiego zbiorczą analizę poziomu wdrożenia celów i działań Strategii w latach 2023-2024.

(akta kontroli str. 374-378)

2. Dyrektor PCPR wydała³⁰ decyzje z dnia 17 sierpnia 2023 r.³¹ i 14 lutego 2025 r.³² o umieszczeniu osoby małoletniej z niepełnosprawnością intelektualną w domu pomocy społecznej, pomimo że DPS nie dysponował wolnymi miejscami w ramach limitu ustalonego przez Wojewodę Mazowieckiego.

(akta kontroli str. 156-157, 177-178, 253-254, 317)

Dyrektor PCPR wyjaśniła m.in. że w obu przypadkach sytuacja była nadzwyczajna i należało niezwłocznie umieścić dzieci w DPS. W przypadku przyjęcia do DPS w dniu 29 sierpnia 2023 r. dziecko po zakończeniu leczenia w szpitalu nie miało możliwości powrotu do rodziny biologicznej, a dziecko przyjęte 18 lutego 2025 r. było jednym z trójki rodzeństwa, którego nie należało rozdzielać (jedno dziecko ponad limit). Ponadto 28 lutego 2025 r. DPS opuszczał małoletni, który był skierowany na czas określony, zatem limit miejsc został przekroczony w dniach 18-28 lutego 2025 r.

(akta kontroli str. 232-234)

NIK wskazuje, że maksymalna liczba miejsc w DPS została określona w taki sposób, aby dostosować liczbę mieszkańców do specyfiki i możliwości jednostki, w tym liczby personelu zapewniającego opiekę nad osobami umieszczonymi w DPS i nie powinna być przekraczana.

OCENA CZĄSTKOWA

PCPR opracowało Strategię na lata 2023-2030 oraz przewidziane w niej programy: Rozwoju Pieczy Zastępczej oraz Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych. W dokumentach tych przewidziano realizację licznych działań na rzecz osób niepełnosprawnych, nie odnosząc się bezpośrednio do zadań związanych z opieką nad dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością

³⁰ Z upoważnienia Starosty Powiatu Mińskiego.

³¹ Nr DPS-III.4702.3.2023.

³² Nr DPS-III.4702.1.2025.

intelektualną mieszkającą w DPS, w tym działań i monitorowania efektów wsparcia w celu zmniejszenia ryzyka umieszczenia ich w DPS oraz działań na rzecz opuszczenia DPS. Wynikającą ze Strategii na lata 2023-2030 analizę poziomu wdrożenia celów i działań w latach 2023-2024 przekazano Zarządowi Powiatu dopiero w trakcie kontroli NIK. W możliwych przypadkach podejmowano skuteczne działania mające na celu opuszczenie domu pomocy społecznej przez osoby niepełnoletnie z niepełnosprawnością intelektualną.

OBSZAR 2. Nadzór nad działalnością domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną

Opis stanu faktycznego

Regulamin Organizacyjny PCPR³³ opisuje szczegółową organizację, zasady funkcjonowania, strukturę oraz zakresy zadań poszczególnych stanowisk pracy. W rozdziale V § 17 regulaminu określono zadania należące do osób zatrudnionych na stanowiskach ds. świadczeń i pomocy społecznej. Zgodnie z zakresem obowiązków, jeden pracownik PCPR realizował zadania dotyczące nadzoru i prowadzenia spraw dotyczących domów pomocy społecznej, w tym przeprowadzania kontroli w placówkach podległych. Jego zakres obowiązków obejmował m.in. prowadzenie korespondencji, dokumentacji oraz przygotowywanie projektów decyzji w sprawie umieszczania osób w DPS, a także spraw związanych z nadzorem nad działalnością DPS. Struktura organizacyjna PCPR nie przyporządkowywała wprost zadań poszczególnym pracownikom.

(akta kontroli str. 78-98)

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że w strukturze organizacyjnej PCPR nie ma działów czy komórek organizacyjnych, a są samodzielne stanowiska pracownicze. Z uwagi na to, że PCPR jest stosunkowo małą jednostką, jest mało pracowników a dużo różnych zadań, pracownicy mają przypisane kilka różnych zadań. Pracownik, który zajmuje się sprawami domów pomocy społecznej ma też w swoich obowiązkach inne zadania. PCPR zajmuje się wszystkimi osobami niepełnosprawnymi, bez względu na rodzaj niepełnosprawności, czy wiek osoby niepełnosprawnej i kilku pracowników zajmuje się dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną intelektualnie.

(akta kontroli str. 220-223)

W okresie objętym kontrolą pracownik nadzorujący DPS w Kątach, w którym przebywają dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną, uczestniczył w następujących szkoleniach:

- „Podstawy prawne w zakresie kierowania do DPS” w dniu 26 sierpnia 2022 r.,
- „Procedura umieszczania osób w DPS, ZOL (za zgodą i bez zgody)” w dniu 18 listopada 2024 r.,
- „Kodeks postępowania administracyjnego w centrum usług społecznych” w dniu 29 listopada 2024 r.

(akta kontroli str. 228-231)

W okresie objętym kontrolą³⁴ w DPS umieszczono pięć³⁵ osób małoletnich z niepełnosprawnością intelektualną. Analiza dokumentacji dotyczącej

³³ PCPR nie posiada osobowości prawnej i działa w formie jednostki budżetowej.

³⁴ Do 31 marca 2025 r.

³⁵ W tym jedno dziecko umieszczono w DPS dwa razy (w 2022 i 2024 r.).

wszystkich tych osób wykazała, że Dyrektor PCPR³⁶ wydała decyzje o ich umieszczeniu w DPS zgodnie z postanowieniami sądu oraz decyzjami kierującymi wydanymi przez miejskie lub gminne ośrodki pomocy społecznej. Czas oczekiwania na przyjęcie od wydania decyzji o umieszczeniu wynosił od czterech (w pięciu przypadkach) do 12 dni (jeden przypadek).

Średni czas od dnia wydania postanowienia sądu do dnia umieszczenia wynosił 18,8 dnia³⁷, w tym wystąpił jeden przypadek, w którym oczekiwanie na umieszczenie w DPS wyniosło 36 dni z powodu pobytu osoby małoletniej w Wojewódzkim Zespole Lecznictwa Psychiatrycznego. Najkrótszy czas wynosił cztery dni. Średni czas oczekiwania na przyjęcie do DPS od dnia wydania decyzji o umieszczeniu wynosił 5,3 dnia (najdłuższy czas oczekiwania wyniósł 12 dni³⁸). Dwie decyzje o umieszczeniu dziecka w DPS (po jednej w 2023 i 2025 r.) zostały wydane ponad limit określony w zezwoleniu Wojewody Mazowieckiego. Dyrektor PCPR wyjaśniła, że w obu przypadkach sytuacje były nadzwyczajne i niezwłocznie należało umieścić dzieci w DPS. Nieprawidłowość ta została opisana szerzej w obszarze 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 119-124, 156-219, 214-219, 224-227, 232-236, 434-455, 476-477)

W okresie objętym kontrolą do PCPR nie wpłynęła żadna skarga lub wniosek dotyczące niezapewnienia odpowiedniej opieki, jakości usług lub nieprzestrzegania praw dziecka przez DPS w Kątach. W ramach nadzoru pracownicy PCPR, zgodnie z planem kontroli³⁹, przeprowadzili dwie planowe kontrole DPS w Kątach. Kontrola w 2022 r. obejmowała okres od 30 września 2020 r. do 2 czerwca 2022 r. i dotyczyła organizacji i zatrudnienia, realizacji usług bytowych, opiekuńczych i wspomagających oraz kontroli przeprowadzonych przez inne podmioty i realizacji wcześniejszych zaleceń. Kontrola w 2024 r. obejmowała okres od 2 czerwca 2022 r. do 13 sierpnia 2024 r. i obejmowała prawa mieszkańców do świadczeń zdrowotnych, stosowanie przymusu bezpośredniego i jego dokumentowanie, przechowywanie środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych mieszkańców, funkcjonowanie samorządu mieszkańców oraz procedowanie skarg i wniosków mieszkańców, a także kontroli przeprowadzonych przez inne podmioty i realizacji wcześniejszych zaleceń.

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że Centrum w ramach nadzoru nad DPS nie podejmowało innych działań z powodu braku możliwości kadrowych. Pracownik PCPR odpowiedzialny za domy pomocy społecznej zajmuje się trzema DPS.

W toku kontroli pracownicy PCPR nie stwierdzili nieprawidłowości oraz nie sformułowali żadnych zaleceń pokontrolnych, ale ustalenia kontroli NIK wykazały nieprawidłowości m.in. w obszarze wymiaru zatrudnienia pracownika

---

³⁶ Na podstawie upoważnienia Starosty Powiatu Mińskiego z dnia 30 sierpnia 2021 r., zmienionego upoważnieniem Starosty Powiatu Mińskiego z dnia 30 stycznia 2024 r.

³⁷ Średnia dotyczy pięciu przypadków (w jednym przypadku opiekun prawny uzyskał informację od kierownika Sądu Wydziału Rodzinnego i Nieletnich, że zgoda sądu na umieszczenie w DPS nie jest wymagana – umieszczenie dziecka, które przebywa w rodzinie zastępczej w DPS na czas określony).

³⁸ Dla ww. osoby małoletniej przebywającej w Wojewódzkim Zespole Lecznictwa Psychiatrycznego.

³⁹ Zatwierdzonym przez Starostę Powiatu Mińskiego.

socjalnego, wspólnego zamieszkiwania małoletnich w pokojach z osobami dorosłymi, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 311-336, 347-352, 387-388, 434-437)

W okresie objętym badaniem DPS był kontrolowany przez Sąd Okręgowy w Siedlcach oraz MUW. Kontrole Sądu, które dotyczyły m.in. przestrzegania praw mieszkańców, nie wykazały nieprawidłowości, natomiast w wyniku kontroli MUW w 2024 r. zostały sporządzone i przesłane pismem z dnia 8 sierpnia 2024 r. cztery zalecenia pokontrolne⁴⁰ oraz uwagi⁴¹. Dyrektor DPS pismem z dnia 4 września 2024 r. przesłał MUW informacje dotyczące realizacji zaleceń pokontrolnych i przekazał je również Starostwu, które skierowało je do PCPR. Ustalono, że w PCPR nie dokonano weryfikacji realizacji wniosków pokontrolnych, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 357-373)

PCPR zgodnie z art. 55c ust. 6-8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁴² przekazywał MUW kwartalne informacje dotyczące zdarzeń nadzwyczajnych w DPS, w których dom pomocy społecznej w Kątach zgłosił dwa zdarzenia⁴³. W informacjach za IV kwartał 2024 r. i I kwartał 2025 r. zgłoszono zdarzenia w wyniku których nastąpiły obrażenia ciała osób dorosłych, a pomoc została udzielona w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym w Mińsku Mazowieckim. PCPR nie przeprowadzał w DPS w Kątach kontroli wywiązywania się z obowiązków, o których mowa w art. 21 i 22b ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich⁴⁴.

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że obowiązek kontroli w tym zakresie należy do Starostwa Powiatowego i PCPR nie będzie podejmował kontroli w tym zakresie.

(akta kontroli str. 335-346, 434-437)

Dyrektor PCPR, na pytanie czy Centrum podejmowało współpracę z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny, wyjaśniła że PCPR współpracuje

---

⁴⁰ Tj. 1) zapewnić wskaźnik zatrudnienia pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego w DPS zgodnie z § 6 ust. 2 pkt 2 lit. d, e rozporządzenia w sprawie DPS; 2) zatrudnić pracownika socjalnego w wymiarze czasu pracy adekwatnym do liczby mieszkańców DPS, zgodnie z § 6 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie DPS; 3) nie przyjmować do Domu większej liczby mieszkańców niż wynikająca z Rejestru domów pomocy społecznej województwa mazowieckiego, 4) zapewnić wszystkim pracownikom zespołu terapeutyczno-opiekuńczego udział w szkoleniach, o których mowa w § 6 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia w sprawie DPS.

⁴¹ Tj. 1) zapewnić dostęp do psychologa w wymiarze etatu adekwatnym do potrzeb Domu dla osób z zaburzeniami psychicznymi; 2) w przypadku mieszkańców ze znacznymi zaburzeniami interakcji społecznych i komunikacji należy mieć na uwadze treść § 6 ust. 1 pkt 3a rozporządzenia w sprawie DPS; 3) dokumentować ustalenia dotyczące aktualnej sytuacji osoby przed przyjęciem do domu pomocy społecznej, które mają stanowić podstawę indywidualnego planu wsparcia mieszkańca po przyjęciu do Domu na podstawie § 11 rozporządzenia w sprawie DPS; 4) mieć na uwadze, aby lekarz dokonywał w dokumentacji mieszkańców wpisu potwierdzającego zasadność zastosowania niestandardowych form zabezpieczenia, podawania rozkruszonych leków i mieszania leków z jedzeniem; 5) zorganizować odpowiednie warunki pracy pracownika socjalnego i aspiranta pracy socjalnej sprzyjające zachowaniu poufności i prywatności przy załatwianiu spraw mieszkańców; 6) przeszkolić pracowników z obsługi systemu przyzywowo-alarmowego; 7) zatrudnić odpowiednią liczbę personelu zapewniającego opiekę i bezpieczeństwo mieszkańcom w porze nocnej, tj. zwiększyć zatrudnienie opiekunów posiadających kwalifikacje opiekuna medycznego; 8) zdemontować nieużywane kamery znajdujące się w pokojach mieszkańców.

⁴² Dz. U. z 2024 r. poz. 1283, ze zm.

⁴³ Zdarzenia nie dotyczyły dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną.

⁴⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 1802, ze zm.

z ośrodkami pomocy społecznej, sądem w przypadku gdy jest możliwość umieszczenia dziecka pieczy zastępczej zamiast umieszczenia w DPS. Skala takich sytuacji jest bardzo mała. W okresie 2022-2025 były dwa przypadki, w których przy współpracy z OPS i sądem dzieci umieszczone w DPS trafiły do rodziny zastępczej spokrewnionej i regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej.

(akta kontroli str. 417)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Prowadzenie nie w pełni rzetelnego nadzoru nad DPS w Kątach, który przejawiał się:

- brakiem weryfikacji realizacji zaleceń pokontrolnych Wojewody Mazowieckiego z kontroli w DPS w Kątach⁴⁵ przez ponad 10 miesięcy od przekazania informacji jednostki o ich wykonaniu⁴⁶, co było działaniem nierzetelnym; weryfikacja ta nastąpiła dopiero w trakcie kontroli NIK, tj. 14 lipca 2025 r.

Dyrektor Centrum wyjaśniła, że zalecenia otrzymała w sierpniu 2024 r., a PCPR przeprowadził kontrolę DPS również w sierpniu 2024 r., dlatego jeszcze nie można było ocenić realizacji zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli str. 372- 373)

Dyrektor PCPR w dniu 10 lipca 2025 r. (w trakcie kontroli NIK) przeprowadziła w DPS w Kątach kontrolę realizacji zaleceń pokontrolnych MUW i pismem z 14 lipca 2025 r. przekazała Staroście Powiatu Mińskiego protokół z tej kontroli, z którego wynika, że wszystkie wnioski i uwagi zostały wykonane.

(akta kontroli str. 381-385)

- nie w pełni rzetelnymi kontrolami przeprowadzanymi przez pracowników PCPR w obszarach, w których kontrole innych instytucji wykazywały nieprawidłowości.

Kontrole przeprowadzone przez PCPR w 2022 r. i 2024 r. nie wykazały nieprawidłowości oraz nie sformułowano żadnych zaleceń pokontrolnych. Kontrola przeprowadzona przez MUW w 2024 r. skutkowałą jednak wydaniem czterech zaleceń pokontrolnych oraz 8 uwag⁴⁷. Ponadto kontrola NIK w 2025 r. zidentyfikowała nieprawidłowości dotyczące:

- niezatrudnienia w DPS w Kątach w okresie od 1 września 2022 r. do 31 stycznia 2023 r. (152 dni) pracownika socjalnego, natomiast w okresie od 1 stycznia do 31 sierpnia 2022 r. (241 dni) oraz od 1 lutego 2023 r. do 30 czerwca 2024 r. (514 dni) zatrudniono pracownika socjalnego tylko na 0,2 etatu, tj. niezgodnie z § 6 ust 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej⁴⁸;

⁴⁵ Sformułowanych w piśmie WRPS-II.431.1.15.2024.AL z 7 sierpnia 2024 r.

⁴⁶ Pismo nr SP.0901-6.1.2024 z 4 września 2024 r. (data wpływu do PCPR 9 września 2024 r.).

⁴⁷ Zalecenia i uwagi opisano na str. 16 niniejszego wystąpienia.

⁴⁸ Dz. U. z 2025 r. poz. 51; dalej: rozporządzenie w sprawie DPS. Stwierdzono także, że trzech pracowników Zespołu Terapeutyczno-Opiekuńczego nie odbyło obowiązkowego szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, a pięciu odbyło szkolenie z opóźnieniem niezgodnie z terminem określonym w § 6 ust. 2 pkt 4a rozporządzenia w sprawie

- wspólnego zamieszkiwania małoletnich w pokojach z osobami dorosłymi, co naruszało wymóg zawarty w art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214), zgodnie z którym dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających;
- nieprawidłowego działania systemu przyzywowo-alarmowego w pokoju numer dwa przy jednym z trzech znajdujących się w tym pokoju łóżek;
- niezapewnienia całodobowej obsady pielęgniarskiej lub opiekuna medycznego posiadającego uprawnienia do podawania leków mieszkańcom DPS;
- niedokumentowania przez personel DPS podawania mieszkańcom każdej dawki leku zleconego przez lekarza;
- nieokreślenia w przygotowywanych dla małoletnich IPW wymiaru czasu trwania poszczególnych zajęć, które swoim zakresem wpisywały się w zajęcia rehabilitacji społecznej, co było niezgodne z § 5 ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zajęć rehabilitacji społecznej w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi (Dz. U. z 2014 r. poz. 250);
- niedokumentowania do września 2024 r. w dziennikach zajęć rehabilitacji społecznej prowadzonych przez pracowników Zespołu Terapeutyczno-Opiekuńczego, co było niezgodne z § 6 ust. 1 ww. rozporządzenia w sprawie zajęć rehabilitacji społecznej.

(akta kontroli str. 311-336, 347-352, 434-437, 480-522)

Starszy specjalista pracy socjalnej⁴⁹ oświadczyła, że kontrola przeprowadzona w dniu 13 sierpnia 2024 r. przez PCPR nie obejmowała swym zakresem zatrudnienia w DPS w Kątach, a zatrudnienie było weryfikowane jedynie pod kątem dostępu mieszkańców do świadczeń zdrowotnych. Uwaga dotycząca zatrudnienia pracownika socjalnego nie została zawarta w protokole z kontroli, ponieważ pracownik socjalny zatrudniony w DPS w Kątach na cały etat (od listopada 2021 r. na stanowisku aspirant pracy socjalnej, od lipca 2024 r. jako pracownik socjalny) był czasowo nieobecny, a jego zadania wykonywała osoba zatrudniona na cały etat na stanowisku aspiranta pracy socjalnej oraz osoba zatrudniona na 0,2 etatu na stanowisku pracownika socjalnego, więc w ocenie zespołu kontrolnego ciągłość pracy była zapewniona.

(akta kontroli str. 387-388)

Odnośnie do pozostałych nieprawidłowości stwierdzonych przez NIK w toku kontroli w DPS w Kątach, Dyrektor PCPR wyjaśniła, że ze względu na brak warunków lokalowych w DPS w Kątach, osoby małoletnie zamieszkują w pokojach z osobami dorosłymi, ale tylko wtedy, gdy personel DPS uzna, że dana osoba dorosła nie stwarza zagrożenia dla małoletniego oraz jeśli między mieszkańcami jednego pokoju występuje pozytywna, wspierająca relacja. Zespół kontrolny PCPR uznał powyższe rozwiązanie za dopuszczalne i dlatego protokoły z kontroli nie zawierały adnotacji dotyczących wspólnego zamieszkiwania małoletnich z osobami dorosłymi. Ponadto podczas przeprowadzanych przez PCPR kontroli system przyzywowo-alarmowy w pokoju nr 2 był sprawny, a zespół

DPS, ale zakres kontroli PCPR w 2024 r. nie obejmował szkoleń pracowników Działu Opiekuńczo-Terapeutycznego DPS.

⁴⁹ Z upoważnienia Dyrektor PCPR.

kontrolny posiadał informacje, że przyciski w pokojach są systematycznie niszczone przez kilku mieszkańców i naprawa systemu następuje zazwyczaj następnego dnia. W związku z faktem, że zalecenia pokontrolne z 7 sierpnia 2024 r. z kontroli kompleksowej przeprowadzonej w 2024 r. przez MUW zawierały uwagę dotyczącą zatrudnienia większej liczby personelu medycznego oraz w związku z odpowiedzią udzieloną na zalecenia pokontrolne przez Dyrektor DPS w Kątach w dniu 4 września 2024 r., odstąpiono od zawarcia ww. uwagi w protokole z ostatniej kontroli przeprowadzonej przez PCPR. Ponadto Dyrektor PCPR wyjaśniła, że personel DPS dokumentuje podanie każdej dawki leków psychotropowych (leków ścisłego zarachowania), a nie wszystkich przepisanych przez lekarza leków, ale nie ma uregulowań prawnych w sprawie konieczności dokumentowania każdej dawki leku podawanej mieszkańcom (np. witamin, prebiotyków itp.). Natomiast ostatnia kontrola przeprowadzana w DPS w Kątach nie obejmowała swym zakresem weryfikacji IPW.

(akta kontroli str. 523-525)

OCENA CZĄSTKOWA

Decyzje o umieszczeniu w DPS osób niepełnoletnich z niepełnosprawnością intelektualną były wydane zgodnie z postanowieniami sądu oraz decyzjami kierującymi wydanymi przez miejskie lub gminne ośrodki pomocy społecznej. PCPR przeprowadził zgodnie z planem zatwierdzonym przez Starostę Powiatu Mińskiego kompleksowe kontrole w DPS w Kątach, ale nie były one w pełni rzetelne. Ponadto kontrola weryfikującą wykonanie zaleceń pokontrolnych Wojewody Mazowieckiego nie została zrealizowana po uzyskaniu informacji DPS o wykonaniu tych zaleceń, a dopiero w trakcie kontroli NIK.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Wykonywanie i przekazywanie Zarządowi Powiatu raz na dwa lata oceny poziomu wdrożenia zapisów strategicznych zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Mińskim na lata 2023-2030.
2. Zaniechanie wydawania decyzji o umieszczeniu w domu pomocy społecznej w sytuacji, kiedy DPS nie dysponuje wolnymi miejscami w ramach limitu ustalonego przez Wojewodę Mazowieckiego.
3. Rzetelna realizacja kontroli w nadzorowanych jednostkach, w tym niezwłoczne dokonywanie weryfikacji wykonania zaleceń i uwag pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono i opatrzone podpisem własnoręcznym w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 30 września 2025 r.

Kontroler
Zbigniew Dudzik
główny specjalista
kontroli państwowej

/-/
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie
Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Warszawie
z up. Urszula Klimska
Wicedyrektor

/-/
podpis